

Qısa ömrün sənət dünyası

Bəzən taleyin hökmü o qədər sərt, o qədər amansız olur ki, Bondan nə boyun qaçıra, na də fələkdən bircə an olsa belə vaxt ala bilirsən. Qəlbinin dərinliyindən boy atan arzular, quş qanadında pərvazlanan xəyallar yarımcıq qalmış ömrün yaşanmamış illərində, dolanbaclarında yox olur. Aylar, illər ötdiikcə bu itkinin böyükliyini, ağırlığını daha çox hiss edir, yalnız geridə qalan xatırələrlə özünü ovudursan. İnanmaq istəyirsən ki, həyat davam edir, amma bir-birimizdən xəbərsiz, fərqli çərcivədə, fərqli məkanda...

Memar, rəssam, filosof, müsiqünsəs, ədəbiyyatçı, kino sənətinin bilicisi Fuad Seyidzadənin qısa ömrə payına siğdırıldığı çoxşaxəli sənət dünyası vaxtsız-vədəsiz dağıldı. Zaman saçlarına dən salmağa macal tapmamış bu dünyadan səssiz-səmirsiz köcdü, yaxınlarına, doğmalarına, dostlarına yoxluğun, həsrətin acısını yaşıtdı. Ondan qalan xatırə isə müasirliklə qədimliyi məharətlə qovuşdurur bir-birindən sanballı, dəyərli memarlıq əsərləri, bir də yadigarı Ülvı oldu. Tariix elmləri doktoru Dilərə Seyidzadə qardaşı Fuadla bağlı xatırələrində yazar: "Mənim üçün Fuad hər şey idi. Qardaşım, dostum, ən başlıcası, idealım. O, çox istedadlı idi və bu istedadıda çox erkən parləmişdi. Lap uşaqlıqdan tələbəliyinə qədər hamidan seçilirdi. Çox hissiyyatlı, duygulu, uzaqqorən idi. Yük-

Fuadın müsiqi duyumuna bələd olan maestro Niyazi onu dirijorluğa yönəltmək istəsə də, memar olmaq arzusu daha güclü oldu. Yaradıcılığa, sənətə meyli, fitri istedadı orta məktəbi bitirdikdən sonra onun yolunu Ə.Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktə-

xın, Listin əsərlərini məharətlə ifa edir, caz musiqisine xüsusi maraq göstərirdi. Vaqif Mustafa-zade ilə yaxınlıqları da ele buradan qaynaqlanırdı. Dostları onu incə zövqə, müsiqi duyumuna sahib, fenomenal təşkilatçı, yaradıcı, nurlu sima kimi xatırlayılar. Xalq yazıçısı Elçin yazar ki, Vaqif o zaman "Araz" kinoteatrındakı orkestrdə piano çalırdı.

"Fuad Seyidzadə çoxəsərlik Azərbaycan memarlığına məkanının, həcmi və müstəvinin müasir tərzdə dərk olunması anlayışını gətirdi, bütün arxitektura elementləri arasında elaqəni diqqətlə yoxlayaraq onları ahəngdar şəkildə və ümumilikdə qızıl hissəsinin klassik nisbətləri ilə birləşdirdi".

60-ci illərdə paytaxtda tikilən mikrorayonların layihələrinin hazırlanmasında yaxından iştirak edən Fuad Seyidzadə qeyri-standart dizayn ideyaları irəli sürmüştə, yaşayış komplekslərinin hər cür şəraitlə təmin olunması üçün modern üslubdan istifadə etməklə milli memarlığa böyük töhfələr vermişdir. O, həmçinin xalq rəssamı Ömər Eldarovla Sevastopol şəhərində ikinci Dünya mühəribəsində həlak olmuş azərbaycanlı döyüşçülərin xatırəsini əbədiləşdirmək üçün ucaldılmış "Sapundağ" abidə kompleksinin müəllifidir. Kompleks böyük lövhələrdən, barelyef və abidə simvollarından ibaret park görkəmində xatırə məkanıdır.

Heykeltaraş Tokay Məmmədovla birgə həyata keçirdikləri layihələrin ən uğurlu nümunəsi isə Sankt-Peterburqdakı "Bakı" restoranıdır. Layihə gözəl incə-

rəmsə, onda mən həmin obrazda müasir konkret insana əsaslanmalıyam. Məhz Fuad öz görkəmində və daxili aləmində məqsədönlülüyü və romantikanı cəmləyirdi və mən öz qəhrəmanımı onun timsalında seçdim". Fuad Seyidzadə Mərkəzi Komitənin təşəbbüsü ilə Bakı şəhər İcraiyyə Komitəsinin nəzdində yaradılmış Xüsusi Layihə-Smeta Bürosuna rəhbərlik etmiş və bir müddət sonra ulu öndər Heydər Əliyevin tapşırığı ilə İcerişəhərin ərazisi də bu büroya həvalə edilmişdir. İşinin bilicisi idи və bu, çoxşaxəli yaradıcılığında hər zaman özünü göstərirdi. Azərbaycan memarlıq sənətində öz dəsti-xətti olan, yenilikçi, yüksək bədii zövqə, yaradıcı təxəyüle sahib, milli memarlıq sənətimizin inkişafında əvəzsiz xidmətləri olan memar Fuad Seyidzadə müasirliklə qədimliyi məharətlə qovuşdurur bir-birindən sanballı, dəyərli əsərlər müəllifi idи. Həmçinin, həm respublikamızda, həm də onun hüdudlarından kənarda neçə-neçə məhmanxananın, restoranın, möhtəşəm binaların layihələrini hazırlanmışdır. Bütün bu işləri qısa zaman çərçivəsində siğdırıran Fuad sanki rənglərin min bir çalar qatlığı işıqlı dünyasının zülmətə çevriləcəyi günün çox da uzaqda olmadığını hiss etmişdi. Bəlkə elə bu səbəbdən yorulmadan, usanmadan işləyir, qurub-yaratmaqdən zövq alır, istedadı, qabiliyyəti ilə seçilirdi.

Bəli, dünya bir pəncərədir, hər gələn baxıb gedər. Bəzən bu pəncərədən keçmişimizə boylanır, bəzən də gələcəklə bağlı xəyallar qururuq. Əsrarəngiz sənət nümunələrinin müəllifi kimi tanınmış memar, gözəl övlad, məhrəban qardaş, qayğılaş həyat yoldaşı və ata, könüllərdə özüne abidə ucaldan unudulmaz dəst və ən nəhayət işıqlı əməllər sahibi, xeyirxah insan - Fuad Seyidzadə bu pəncərənin öündən çox sürətlə keçdi, nə öten günlərə döñə, nə də gələcək arzularına qol-qanad verə bildi. Amma 34 illik ömrə payında mənalı, dəyərli, sevgi dolu bir həyat yaşadı. Onu tanıyanların, sevənlərin qəlbində silinməz izi, xoş xatırələri qaldı.

Mehparə ƏLİYEVƏ,
"Respublika".

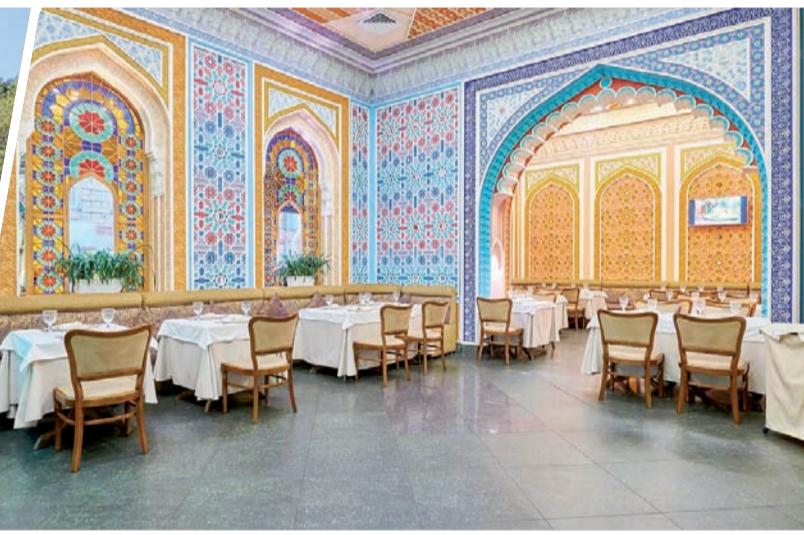

sək zövqü vardi. Təbiəti çox sevirdi. İndi də ondan yadigar qalmış rəsm əsərlərinə baxanda ürəyim titreyir. Xatırlayıram ki, Fuad bu əsərləri hansı məqamda işləyib. Həyatım boyu mən bu qədər nikbin, işıqlı adamla rastlaşmadım. Bütün kədərimin, xifəfətimin içinde həmişə onun işıqlı sıfətini yada salıram.... Elə bil onda dünyamı işıq bürüyür. Qaranlıqlar yox olur. Fuad o qədər nurlu əməl sahibi idi ki, aramızda olmasa da, həmişə o işi parlayan görürem".

1938-ci il iyunun 16-da Bakıda ictimai-siyasi xadim, istedadlı jurnalist, tərcüməçi Bağır Seyidzadənin ailəsində dünyaya gəlmədi Fuad. İlk təhsilini o vaxtlar atasının konsul işlədiyi Təbriz şəhərində almış, Bakıya qayıtdıqdan sonra 6 sayılı məktəbdə təhsilini davam etdirmişdi. Rəssamlıq böyük həvəs göstərən

bindən salır, burada tanınmış sənətkarlardan sevib seçdiyi sənətin sirlərinə dərinlən yiyələnir. Rəssamlıq Məktəbini müvəffeqiyətə başa vurdurduqdan sonra Azərbaycan Politexnik İnstitutunun Memarlıq fakültəsində, 1956-1957-ci illərdə Moskva Memarlıq İnstitutunda ali təhsil alıb. Tələbəlik illərindən professional yaradıcılıqla məşğul olan Fuadın klassik, milli, modern üslubda çəkdiyi əsərləri beynəlxalq müsabiqələrdə müxtəlif mükafatlara, təltiflərə layiq görülüb. Kubanın paytaxtı Havanada keçirilən müsabiqədə "Sumqayıt - peyk şəhər" layihəsinin yüksək yere layiq görülməsi onun sənət yolunda ilk uğurlu addımı idi.

Həmişə yeniliyə can atan Fuad mütləkiyi sevir, xüsusi xarici ədəbiyyatı daha çox oxuyurdu. Həmçinin, pianoda dünya bəstəkarlarının - Motsartın, Ba-

də memarlıqda milli ünsürlərin, milli çalarların tədqiqi barədə Fuadın zəngin ideyası, fikirləri, arzuları var idi.

Fuad Seyidzadə özünü incəsənətin bir çox sahələrində sına-sada, ulduzu memarlıq sahəsində parləmişdi. Müasirliklə milliliyin vəhdətində əsrarəngiz əsərlər yaratmış, klassik, milli və modern üslubları sintez edərək bir-birindən dəyərli layihələr reallaşdırılmışdır. Bu əsərlər öten əsrin 60-70-ci illərində Azərbaycan memarlığının inkişafına böyük təsir göstərmişdir. Tanınmış sənətkarlar qeyri-adi istedadada, yüksək bədii zövqə, yaradıcı təxəyyülə malik olan memarın Azərbaycan mədəniyyətində, memarlığında, təsviri sənətində özünəməxsus orijinal dəst-xətti olduğunu qeyd etmişlər. Xalq rəssamı Tahir Salahov deyib:

sənət nümunəsi kimi hələ sovet dövründə milli-mədəni motivləri daşıyırı. Tokay Məmmədov xatırələrində qeyd edirdi ki, Fuad çox ince təbiəti, yüksək zövqlü insan idi. Bəzi insanlar mütləq müsiqi duyumuna malik olduğu kimi, o da mütləq zövqə malik idi. Eyni zamanda, o, hər şeyi böyük peşəkarlıqla yerinə yetirirdi. Fuad Seyidzadə Azərbaycan memarlığına yeni nəfəs getirmiş sənətkarlardan idi. Onun müəllifi olduğu layihələr, sərbəst dizayn metodu bu gün də aktuallığını qoruyub saxlayır.

Xalq rəssamı Toğrul Nərimanbəyov Fuad Seyidzadəni işıqlı şəxsiyyət adlandırdı: "O zaman mən böyük tarixi əsəri tamamladım və azərbaycanlı qəhrəmanın təsviri üçün mənə müasir obraz lazımdı. Mənim prinsipim belədir: əgər tarixi şəxsiyyəti çeki-